

## Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΟΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΔΙΑΛΕΚΤΟΥ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΙΑΛΕΚΤΟ

Σύμφωνα με τον συγγραφέα και μελετητή της κυπριακής διαλέκτου, Δρ. Κωνσταντίνο Γιαγκουλλή, η κυπριακή διάλεκτος ήταν φυσικό να δεχθεί διαμέσου των αιώνων τις αναπόφευκτες επιδράσεις των κατακτητών της. Συνεπακόλουθα, λόγω της μακράς περιόδου της Οθωμανοκρατίας, αρκετές από τις λέξεις της κυπριακής διαλέκτου είναι οθωμανικής προέλευσης, όχι όμως τουρκοκυπριακής, όπως υποστηρίζεται στο λεξικό των Kabatas και Χατζηπιερή. Ο κ. Γιαγκουλλής υποστηρίζει ότι οι Τουρκοκύπριοι, ως αριθμητικά λιγότεροι, είχαν την ανάγκη να μιλήσουν τη γλώσσα των πολλών και για τον λόγο αυτό μιλούσαν την κυπριακή διάλεκτο, η οποία ήταν κοινή για Ελληνοκύπριους και Τουρκοκύπριους. Βέβαια, ήταν φυσικό αρκετές εισαγόμενες από το οθωμανικό κράτος λέξεις να επηρεάσουν και να εμβολιάσουν με κάποιο τρόπο την κυπριακή διάλεκτο. Παρ' όλα αυτά, το γεγονός ότι αρκετές λέξεις οθωμανικής προέλευσης είναι σήμερα κοινές τόσο στην καθόλου κυπριακή διάλεκτο όσο και στα Kibrislica (τουρκοκυπριακή διάλεκτο), αυτό δεν σημαίνει ότι οι λέξεις αυτές εισήλθαν στην κυπριακή διάλεκτο αποκλειστικά και μόνο μέσω των Kibrislica.

Πιο κάτω καταγράφονται ορισμένα παραδείγματα λέξεων της κυπριακής διαλέκτου που σύμφωνα με τον Δρ. Γιαγκουλλή λανθασμένα θεωρείται ότι έχουν τουρκοκυπριακή προέλευση:

1. Η λέξη ταχή (ταθή) της κυπριακής διαλέκτου προέρχεται ετυμολογικά από το όψιμο μεσαιωνικό κυπριακό ταχή και απαντάται μάλιστα στις Ασσίζες (14<sup>ο</sup> αιώνα μ.Χ.). Ανάγεται από το αραβικό *ṭahīn* (= αλεσμένο σουσάμι). Επομένως δεν θα μπορούσε να προέρχεται από την τουρκοκυπριακή διάλεκτο ούτε να είναι λέξη οθωμανικής προέλευσης, αφού προηγείται χρονικά της κατάκτησης της Κύπρου από τους Οθωμανούς το 1571.
2. Το τουρκοκυπριακό *sandik* δεν προέρχεται απευθείας από το αραβικό *sandūk*. Προϋπήρχε το ελληνοκυπριακό *σεντούκιν/σεντούτδιν* που απαντάται στις Ασσίζες (14<sup>ος</sup> αιώνας), στον Λεόντιο Μαχαιρά (1360-1450), στο *Άνθος Χαρίτων*, στον Ιωακείμ Κύπριο (16<sup>ος</sup> αιώνας), στον *Θρήνο της Κύπρου* (1571) κ.ά.
3. Η λέξη π(π)ασάς υπήρχε στην κυπριακή διάλεκτο πριν από την οθωμανική κατάκτηση του νησιού. Οι τύποι πασιάς-παχίας-παχιάς της λέξης αυτής χρησιμοποιούνται από τον μεσαιωνικό Κύπριο χρονογράφο Γεώργιο Βουστρώνιο (15<sup>ος</sup> αι.), αλλά και από τον ανώνυμο ποιητή του *Θρήνου της Κύπρου* (1571) ως εξής: "Και ετραχτίασεν ο πασιάς με τον κούντην, να πέψει, να φέρει την γυναίκαν του εις την Πόλην ... Εποίκεν ο πασιάς και έβαλεν τον κούντην εις την φυλακήν".

4. Η λέξη χαράτζιν/χαράτδιν απαντάται στην Κυπριακή διάλεκτο προτού εμπεδωθεί η Οθωμανοκρατία στην Κύπρο και οφείλει την αρχική της προέλευση στην ελληνική λέξη χορηγός/χορηγία.
5. Η λέξη χανούτιν/κανούτιν/χανουτάρης είναι αρμενικής προέλευσης και απαντάται στην κυπριακή διάλεκτο από τον 14<sup>ο</sup> αιώνα (Ασσίζες, Λεόντιος Μαχαιράς, Άνθος Χαρίτων κ.ά.).
6. Η λέξη γιασουμίν είναι περσικής προέλευσης: περσ. *yāsamiñ/yāsemen* > τουρκ. *yasemin* (οθωμ. *yāsemin*). Επίσης, πρβ. ελλην. *ιάσμος* < μτγν. *ιάσμη*).
7. Η λέξη κούλας της κυπριακής διαλέκτου απαντάται ως γούλας στον Μαχαιρά και ετυμολογείται από το αραβικό *kulle* > τουρκικό *kule* (οθωμανικό *kulle*).
8. Η λέξη παπούτσιν απαντάται υπό τον τύπο *παπούτζια* ήδη στις Ασσίζες. (14<sup>ος</sup> αι.). Προέρχεται ετυμολογικά από το περσικό *rārōz* < *rā* (=πόδι) + *rōz* (=κάλυμμα).
9. Η ελληνιστική λέξη πυρίτις (λίθος) πέρασε στην αραβική / περσική ως *bārūt/ bārūd*, η οποία πέρασε αργότερα στον Μαχαιρά ως παρούτιν. Άρα δεν είναι τουρκοκυπριακής προέλευσης.
10. Η λέξη φιστούκια (φιστούτδιν/φουστουτδιν) της κυπριακής διαλέκτου χρησιμοποιείται ήδη από τα χρονικά των Ασσιζών (14<sup>ος</sup> αι.) ως φιστούκιν.
11. Η λέξη χαλλούμιν ως προϊόν της Κύπρου μνημονεύεται μερικά χρόνια πριν από την Οθωμανική κατάκτηση. Η λέξη είναι αραβοσυριακής προέλευσης: *ḥalūm / ḥallām* (= είδος μαλακού τυριού), καθότι επί Φραγκοκρατίας στην Κύπρο εισαγόταν τυρί από χώρες που κατείχαν οι Σαρακηνοί, κυρίως από τη Συρία και την Παλαιστίνη.

Βέβαια, πέραν από τα πιο πάνω παραδείγματα, υπάρχουν ασφαλώς εκατοντάδες λέξεις που έχουν όντως τουρκική ή οθωμανική προέλευση, όχι όμως τουρκοκυπριακή. Υπάρχουν ακόμη τύποι της τουρκοκυπριακής διαλέκτου, οι οποίες προέρχονται απευθείας από τύπους της κυπριακής διαλέκτου των χρόνων της Φραγκοκρατίας και της Βενετοκρατίας, όμως έχουν ξεκάθαρα ελληνοκυπριακή προέλευση. Ακόμη, υπάρχουν λέξεις της κυπριακής διαλέκτου που είναι οθωμανικής προέλευσης και καταγράφονται για πρώτη φορά σε οθωμανικά έγγραφα (κυρίως σε ιεροδικαστικούς τίτλους ιδιοκτησίας, δραγομανικά κ.ά.) της Κυπριακής Ιστορίας. Αυτές οι λέξεις δεν μπορούν να θεωρηθούν λέξεις τουρκοκυπριακής ιδιοκτησίας (π.χ. *αγάς* (*āgā*), *βακφ/βακούφι* (*vaqif*), *ζαπίτης* (*zābit*), *καδής* (*qāḏī*) κ.ά.).